Cotitura

Şi pentru că am fost injuraţi la o istorie străină, amară
şi cumplită precum o cunoaştem, trebuia, se cerea, bătuse
ora să ne întoarcem faţa spre noi înşine.

Noi am îndurat pară şi secetă, parte din fiinţă ne-a răpus în gheţurile siberiilor, parte şi-a sfîrşit inima în războiul hitlerist-stalinist, dar în pofida tuturor acestor şi altor intemperii, izvorul neamului nu a secat.

Puţin cîte puţin, de la optzeci şi cinci de secolul ist încoace am prins, ziceam, a cerceta mai profund cum şi cine au ajuns pînă aici, dar mai ales ce am putea întreprinde pentru neapunerea seminţiei noastre şi a lăsa ori trimite copiilor şi nepoţilor copiilor noştri nu numai mituri despre continuatorii de acum ai lui Ştefan, cît şi curînd fapta, în care, ca într-o oglindă să ne vadă şi să procedeze la completarea fap-

tei, la fructificarea idealului de libertate.

Iată de ce poporul s-a şi întrunit pe 27 august 1989 la Marea Adunare Naţională. Era duminică, era clipa de vîrf a românilor de la est de Prut şi aici a venit omul de bună credinţă — cel de la plug şi cel de la mistrie, cel slujindu-l pe Dumnezeu şi cel din aula universitară. — cu Hristos în suflet a venit fiecare participant la Marea Adunare Naţională. Cu sacra speranţă întru reîntronarea vorbirii eminesciene şi grafie în care Poetul ne a lăsat, ca pe un testament durerea şi aspiraţiile Sale.

S-a venit cu icoana, cu iubirea de patrimoniul spiritual al străbunilor, cu gîndul la suveranitate şi independenţă. Dar pînă atunci poporul îşi vrea limba şi alfabetul, de fapt dreptul şi accesul firesc la moştenirea strămoşească.

Istoria va fixa şi actele de «vitejie» la capitolul dat ale unor «iluştri» savanţi. Apoi cu deosebire ale «înflăcăraţilor» leniniştі ce au creat dificultăţi pînă şi la organizarea epocalului eveniment — Marea Adunare Naţională.

Aşadar, poporul şi-a cerut în genunchi limba, alfabetul, dar nu a îngheunchiat în faţa siniştrilor răuvoitori ai zestrei noastre pe care duşmani «eminenţi» reprezentanţi ai ştiinţei filologice de la noi, îi căutau în tuspatru părţi a lumii, peste nouă mări şi nouă ţări, numai nu acasă.

Anticipată de mitinguri autorizate şi poate că şi spontane, de răfuielile cu poporul coordonate de către vasalii odioasului regim comunist, atunci, pe 27 august 1989, Marea Adunare Naţională şi-a atins scopul propus, ca astăzi, în aceeaşi Piaţă să ne întîlnim în preajma altui eveniment remarcabil — proclamarea de către Parlament a independenţei Republicii Moldova.

Într un ceas bun, Mare Adunare Naţională, iar noi să ne revedem aici numai şi numai cu prilejuri frumoase!

Serafim BELICOV.

Revenind la evenimentele de cotitură din istoria neamului nostru, oferim cititorilor cîteva crîmpeie din cuvîntarea ţinută la Marea Adunare Naţională din 27 august 1989 de către Ion Borşevici, preşedintele grupului de lucru pentru elaborarea proiectelor de legi cu privire la statalitatea limbii moldoveneşti bazată pe grafia latină şi a limbilor vorbite pe teritoriul republicii.

Sărbătoarea dreptăţii

În sfîrşit, datorită faptului că în republică va fi întronată o singură coroană lingvistică — limba de stat — limba moldovenilor, interlocutorul moldoveanului va cunoaşte treptat, încetul cu încetul, două limbi: materna şi moldoveneasca. Deci, dacă aceste proiecte vor fi adoptate la 29 august a. c. în cadrul sesiunii Sovietului Suprem al R.S.S.M., atunci va avea loc un eveniment istoric de o semnificaţie fără precedent pentru toţi oamenii de bună credinţă din republică, se va face o mare dreptate pe acest pămînt al doinelor străbune. Noi, reprezentanţii grupului de lucru, care cu atîta migală şi responsabilitate am elaborat proiectele, sîntem convinşi de faptul că aceste texte, asupra cărora s-a muncit cu mare sîrg şi ardoare, sînt ţesute nu numai din veritabilele fire ale drepturilor omului, ci şi din lacrima şi durerea poporului nostru şi ale compatrioţilor care-l susţin. Unde mai pui că în această opinie, manifestată cu atîta răbdare de bunul, ospitalierul şi harnicul nostru popor, rezidă nestăvilita lui vrere, devenită acum un imperativ ce se vrea realizat de toată suflarea naţională, din Carpaţi şi pînă la Mare. Da, realizată, dar nu pe contul altor popoare, cum ne învinuiesc cei cu mentalitatea imperială, ci cu ajutorul compatrioţilor, ţinîndu-se seama cu toată strictеţea de excluderea oricărei lezări a drepturilor fundamentale ale fiecărui cetăţean din republică, indiferent de apartenenţa lui naţională, convingeri politice şi confesiune. E un drept al nostru, furat în modul cel mai obraznic şi mai dramatic, — dreptul la limba de stat.

În legătură cu cele afirmate, îngăduiţi-mi în faţa preaînaltului for al poporului — Marea Adunare Naţională — să lansez un apel către cei 376 de deputaţi ai Sovietului Suprem al R.S.S.M:

Stimaţi deputaţi, mă adresez către domniile voastre!

Fie ca ziua de 29 august a. c. să devină o zi istorică, o zi de cotitură calitativă în evoluţia spiritualităţii naţiunii şi a conlocuitorilor din republică, o zi a consolidării forţelor restructuriste. Proiectele de lege conţin această apă neîncepută a unei reale fraţii.

Vă îndemn să susţineţi cu toţii legiferarea concepţiei ce stă la baza acestor proiecte.

Votînd pentru proiecte, vom vota pentru lichidarea separatismului spiritual dintre oamenii de diferite naţionalităţi, pe baza echităţii sociale!

Să mizăm cu toţii, în mod conştient pe bună credinţă întru susţinerea limbii de stat şi a bilingvismului real, transformînd astfel disconfortul interetnic într-o sărbătoare a dreptăţii şi a omeniei, a marii omenii!

Fermitatea poziţiei noastre

Ieri la Moscova şi-a început lucrările sesiunea extraordinară a Sovietului Suprem al U.R.S.S. Tot la şedinţa de ieri a rostit o cuvîntare deputatul Constantin Oboroc, prim-vicepremier al Republicii Moldova (se publică integral).

Stimate Soviet Suprem! Permiteţi-mi să Vă mulţumesc pentru susţinerea poziţiei Moldovei. Formula x+0, spre care tindeam practic republicile, pentru noi este deja inacceptabilă. Dar am vrea să Vă amintim că atunci cînd această formulă noi am propus-o în iunie anul trecut la primele consultări vizînd noul Tratat unional. Este inacceptabilă, deoarece chiar

atunci în republica noastră, la şedinţa Parlamentului, este încheiată chestiunea despre independenţa Republicii Moldova.

Trei zile tragice de august ne-au amintit nouă cunoscutul adevăr: oamenii se cunosc la nevoie, prietenii şi tovarăşii de asemenea. Să mai adăugăm aici şi popoarele, nu vom greşi. Doar în cîteva ore la 19 august în Moldova au format un scut comun împotrivă violenţei, puciului Preşedintele, Preziniul Parlamentului, Guvernul, 22 de mişcări şi organizaţii obşteşti şi partide (afară de fostul care «întruchipa» în sine «raţiunea, cinstea şi conştiinţa epocii noastre») şi poporul Republicii. Adresările, declaraţiile, Decretele, Hotărîrile adoptate în aceste zile şi care le aveţi în mîinile. Dvs., difuzate astăzi dimineaţă, sperăm că V-au convins de poziţia conducerii Moldovei ce nu şi-a

(Sfîrşit în pag. 3)

HOTĂRÎREA

PREZIDIULUI PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la convocarea Marii Adunări Naţionale a cetăţenilor Republicii Moldova

Luînd în consideraţie cerinţele şi apelurile cetăţenilor, ale colectivelor de muncă şi ale partidelor mişcărilor şi organizaţiilor social-politice, culturale şi profesionale din republică de a proclama independenţa de stat a Republicii Moldova şi în legătură cu convocarea sesiunii extraordinare a Parlamentului Republicii Moldova care va lua în discuţie această chestiune, Prezidiul Parlamentului Republicii Moldova **hotărăşte:**

1. A convoca în ziua de 27 august 1991, la ora 10.00, în Piaţa Marii Adunări Naţionale din oraşul Chişinău, Marea Adunare Naţională a cetăţenilor Republicii Moldova.

2. A crea un comitet organizatoric al Marii Adunări Naţionale în următoarea componenţă: Moşanu Alexandru (preşedinte), Matei Valeriu, Nedelciuc Vasile, Soltan Petru, Oboroc Constantin, Ungureanu Ion Spiridon, Prisăcaru Ion, Roşca Iurie, Plasiciuc Mihail, Lari Leonida, Plugaru Anatol, Eucătaru Sorin, Liubici Pavel, Grebenşcicov Victor, Buburuz Petru, Bartaşevici Elena, Vladimir, arhiepiscopul Moldovei şi al Chişinăului, Arseni Alexandru, Tauşanji Constantin, Eerlinschi Victor, Costaş Ion, Dubrovschi Anatol, Costin Nicolae, Cimpoi Mihai, Ghimpu Gheorghe, Usatiuc Alexandru, Ciobanu Ghenadie, Nidelcu Dumitru, Danu Gheorghe.

3. A obliga Guvernul Republicii Moldova şi primarul municipiului Chişinău să întreprindă măsurile necesare pentru organizarea şi desfăşurarea Marii Adunări Naţionale.

4. A face apel la toate partidele, mişcările şi organizaţiile social-politice, culturale şi profesionale din Republica Moldova să contribuie la organizarea şi desfăşurarea Marii Adunări Naţionale.

5. Prezenta Hotărîre intră în vigoare din momentul adoptării ei.

Alexandru MOŞANU
Preşedintele Parlamentului Republicii Moldova

or. Chişinău,
25 august 1991.

Dumitru MATCOVSCHI

Independenţă, moldoveni!

Fraţi şi surori,
Părinţi, copii!
Dacă Moldova
Scumpă ni-i,

S-o apărăm,
Zic eu,
De hunte,
De vîrcolaci
Cu stea în frunte,
De venetici-pitici
Cu ghiare,
Ca fiarele
Cele mai fiare,
Gata oricînd
Să o devoreze...
Sîntem sătui
De violenţă.
Să cerem, deci,
Independenţă.

Să fim bărbaţi,
Să fim oşteni,
Acum şi-n veci
Daco-romani:
Marii, Elene
Şi Ştefani
Vulturi de munte,
Bravi şoimani,
Niciînd
Şi nicăieri Ivani,
Independenţă, moldoveni!
Independenţă, moldoveni!
Independenţă, moldoveni!